

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Henricus censet Spiritum sanctum quodammodo libere, quodammodo
naturaliter produci. cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

probant id, quod nos libenter fatemur, scilicet actum voluntatis, quo pater vult generare & spirare, non esse priorem ipsa generatione & spiratione. Superest tamen, ut quædam dicta Sanctorum interpretemur, qui videntur non solum concedere voluntatem ut priorem actibus notionalibus, sed etiam tanquam principium illorum.

CAPVT. IV.

Quomodo Patres de hac re locuti fuerint.

EX Patribus autem Hilar. videtur docere, esse in Deo voluntatem generandi ut principium generationis, libro enim de synod. in defensionibus professionum Catholicarum contra Photinum, definit. 25. inquit, si quis nolente Patre natum dicat filium, anathema sit non enim coactus Pater, vel naturali necessitate ductus genuit filium, sed max. ut voluntate. Verum hæc definitio nullius est momenti. Est enim Concilij Syriensis, quod fuit Arrianum, & in ea, sicut in multis erroribus Actij expressit. Sed inferius idem Hilar. ex synod. Catholica Sardicensi refert hæc verba. Vel quod neque consilio, neque voluntate pater genuit filium, anathematizat sancta & Catholica Ecclesia, scilicet hoc affirmantes. De qua synodo testatur idem Hilarius ibidem brevibus, absolutissimis tamen definitionibus usam fuisse.

Sed Hieron. in illud ad Ephes. Qui predestinavit nos, inquit, De filio vero, hoc est, de Domino nostro Iesu Christo in alio loco scriptum est, quod semper cum fuit, & nunquam eum, ut esset, paternam voluntas præcessit. Ergo definitio illa est intelligenda, ut pater genuerit filium consilio & voluntate, non ut principio, sed comitante secundum durationem, & subsequente secundum rationem, quia scilicet videns se generantem vi naturæ & necessario iudicavit, illi esse summe bonū & perfectum, & ei id placuit. Quamvis enim necessitate naturæ, tamen non repugnantem voluntate genuit. Cum vero Hieron. negat voluntatem præcedentem, loquitur plane, non ut Scholastici de præcedente solum secundum rationem, sed tempore & duratione.

August. quoque lib. 6. q. 7. Orosio interroganti, an Pater genuerit voluntate, respondet, neque voluntate, neque necessitate, hoc est, neque voluntate ut principio. (Intelligit vero non facultatem, sed actum voluntatis) neque coactione. Et lib. 15. de Trinit. c. 20. asserit, sicut Deus, neque voluntate est Deus, neque necessitate, neque est Deus volens neque volens: ita etiam neque voluntate, neque necessitate, neque volens neque volens genuit. Quod eodem modo, ut supra explicandum est.

Ceterum videamus, an modus ille loquendi Concilij Sardicensis, Deus voluntate genuit, sit cōcedendus. Masl. in 1. q. 10. artic. 3. & Gabriel. d. 6. q. 1. dixerunt partem illam, voluntate capi posse dupliciter, aut tanquam adverbium, ut idem sit, quod voluntarie, & sic veram esse propositionem: aut in casu effectivo, & sic esse falsam, eo quod significare videatur principium veluti efficiens. Verum S. Thom. in hoc art. & Scotus in 1. dist. 6. q. 1. art. 2. concedunt hanc propositionem, Deus voluntate genuit filium, sola facta distinctione de voluntate comitanti aut præcedenti in principio; priori modo illam concedunt, posteriori vero negant, & quia potest habere prædictum sensum verum, illam absolute cum Concilio Sardicensi concedunt. Quo autem sensu dixerit Concilium Tolet. 15. secundum Vasquez in 1. p. 10m. 2.

CAPVT. I.

303

essentiam diuinam voluntas genuit voluntatem, explicauimus supra quæst. 39. art. 5.

DISPUTATIO CLXI.

Utrum Spiritus sanctus producatur necessario, an libere.

Henricus censet Spiritum sanctum quodammodo libere, quodammodo naturaliter procedere. cap. 1.

Processionem Spiritus esse necessariam, non tamen liberam, Scotus autem ait. cap. 2.

Spirationem Spiritus sancti non tantum necessariam, sed etiam naturalem, & non liberam dicendam, verior sententia est. cap. 3.

Diluuntur argumenta Scoti cap. 4.

CAPVT. I.

Henricus censet Spiritum sanctum quodammodo libere, quodammodo naturaliter procedere.

Controuersia hæc, cum S. o. saltem, verbo, rum est, non rerum. Ipse namque asserit, Spiritum sanctum ita necessario produci, ut non possit non produci: in modo tamen loquendi, an scilicet dici debeat libera eius productio, cum sit per voluntatem, non eodem modo sentit, atque alij: cum Henrico tamen de re etiam ipsa videtur esse dissensio. Is enim in summa, ut refert Scotus in 1. Scotus, d. 1. q. 1. §. quantum ad primum, & §. quantum ad secundum, & quodlib. 16. artic. 3. asserit, Spiritum sanctum procedere quidem naturaliter naturalitate (ut ipse ait) tantum comitante, & simul procedere libere. Ut autem hanc sententiam nobis exponat, notat, triplicem esse posse actum voluntatis, ut liberum arbitrium est, tendens in aliquod bonum, quod non est summum, & hic actus omnino liber est. Huiusmodi est omnis actus voluntatis, etiam diuinæ circa obiectum quodcumque creatum. Secundus actus est à voluntate in Deum clare visum, & dicitur omnino naturalis, quia à natura ut principio, immutabilis & necessarius est. Tertius actus dici potest naturalis natura tantum comitante: voluntas enim est facultas quædam existens in aliqua natura, & ex ipsa modum quandam naturalem habet comitantem in operationibus. Hoc modo putat, processionem Spiritus sancti esse naturalem. Nam in processione Spiritus S. considerat hic author duplicem respectum operationis, vnum ad Deum clare visum & dilectum, alterum ad Spiritum S. ut amorem productum. Processio enim Spiritus S. non tantum est productio amoris, sed etiam dilectio summi boni, hoc est, bonitatis Dei. Secundum priorem respectum dicit esse actum naturalem à natura ut principio: secundum posterio-rem dicit esse liberum, sed comitante naturalem, propter comitantiam, quam habet libertas voluntatis cum natura. Ex quo colligit, Deum viuere naturaliter necessitate naturæ, & intelligere naturaliter necessitate etiam proueniente ex obiecto: at vero spirare naturaliter propter comitantiam naturæ, quia principio spirandi annexa est natura.

Hanc sententiam refert Scot. locis citatis, duabus rationibus minoris momenti, quas ideo consilio prætermitto: hæc enim unica & facili impugnari potest. Aut enim putat Henricus, naturalitatem (ut ipse loquitur) esse annexam processionem Spiritus S. quia voluntas est in ipsa natura diuina veluti in subiecto, & hoc non obstat, quo minus actus

actus ille naturalis ut à principio, quia natura ipsa media voluntate semper operatur: aut dicit naturalitatem esse annexam tantum actui spirandi, quia quatenus est amor, est necessarius, quatenus vero est productio spiritus non est necessarius, in quod ipse Henricus indicare videtur, & hac ratione sequeretur, ita de facto produci spiritum S. ut posset non product: posset enim ille actus, qui est amor Dei, ita in Deum ferri, ut non esset productio, si quatenus productio est, à nullo principio necessario exit. Sic enim posset Pater & Filius necessario, se diligentes à productione cessare, nec satis esset necessitas dilectionis, prout ad Deum dilectum terminatur, ut eadem quatenus productio ad spiritum S. referretur, nisi ex vi sui principij, etiam ut productio est, necessario exiret.

CAPVT II.

Processionem spiritus esse necessariam, non tamen liberam, Scotus autumat.

Scotus.

Ecce iam cum Scoto de verbis solum contentio est. Ipse enim in 1. d. 10. q. 5. ad secundum dubium, & quolibet. 6. ar. 1. affirmat, processionem spiritus sancti esse necessariam, etiam ex parte principij, ita ut non possit spiritus sanctus non produci; dicendam tamen esse liberam & non naturalem: esse quidem necessariam, breuiter probat; cum quia Deus seipsum necessario diligit, diligendo autem producit amorem; tum etiam, quia spiritus sanctus necessario est Deus, ita ut non possit non esse; quæ enim sunt intra Deum, summe necessaria sunt.

Scotus.

Augustinus.

Ceterum eam debere dici liberam, primo probat Scotus in illo quodlibet 2. ar. 2. in illa q. 1. §. contra idem, circa finem illius, ex sententia Aug. in Enchirid. cap. 105. ubi ait, oportebat prius hominem sic fieri, ut bene velle posset & male: postea vero sic erit, ut male velle non possit, neque ideo libero carbit arbitrio, multo quippe liberius erit arbitrium, quod omnino seruire non poterit peccato, intelligit in beatitudine, ubi non poterit peccare. Subdit, Neque enim culpanda est voluntas, aut voluntas non est, si libera dicenda non est, quia beati esse sic volumus, ut esse miseri non solum nolumus, sed nequaquam prorsus velle possumus. Ergo ex sententia Aug. voluntas tunc etiam libera est, quando necessario operatur. Idem docet Ansel. lib. de lib. arbit. cap. 7.

2. probatur.

Secundo, quia voluntas infinita, qualis est Dei, est obiectum infinitum, qualis est amor productus, se habet modo perfectissimo: perfectissimus autem modus est libere & necessario operandi, quia libertas est perfectio voluntatis, ergo spiritus sanctus, qui est amor productus, libere & necessario procedit. Tercio probari potest ex ipso Scoto hoc modo: imperfectissima operatione, qualis est voluntas summi boni, illud, quod est perfectionis, potest esse cum necessitate illius, atque libertas est perfectio operationis, ergo potest esse cum necessitate illius eodem modo in inspiratione spiritus sancti.

Quid nomine liberi intelligat Scotus, & quomodo illud distinguat ab agente naturali.

Ceterum quodlibet 16. art. 2. querenti, quid nomine liberi, quod cum necessario esse possit, intelligat, responderet, eorum, quæ prima sunt non esse reddendam rationem. Nihilominus hoc genus libertatis conatur explicare, atque eius gratia notat in articulo 3. omne agens sufficienter diuidi in agens naturale, & liberum, quia omne agens aut agit per naturalem, in quantum est, aut agit à

proposito per formam apprehensam, hoc est, per intellectum. Ita videtur Arist. de cere. 2. 1. hys. 1. 48. & 9. Metaphysicorum cap. 4. ubi diuidit potentiam agentem in potentiam rationalem, & irrationalem, quasi dicat, in naturalem & liberam. Consonat August. 5. de ciuitate cap. 9. post medium, cum ait, aliam esse causam fortuitam, aliam naturalem, aliam voluntariam. Differt autem (inquit Scotus) agens naturale à libero, quod naturale semper est primum, aut saltem mouetur aliquo agente priori, & non se mouet. Sic enim omnia agentia creata, cum in suos fines determinatis tendunt, dicuntur ab aliqua causa rationali moueri; agens autem voluntarium seipsum mouet, solum proposita forma apprehensa per rationem, ideoque eius modus operandi liber dicitur, & non naturalis. Libertas autem in hoc posita est, ut delectabiliter & eligibiliter (inquit ille) operetur, etiam si necessario: id quod de inspiratione quoque spiritus S. affirmat, & eatione eam liberam appellat.

Ceterum rationem necessarij ex duplici capite inquit provenire in inspiratione spiritus sancti, primum ex parte obiecti, quod summe bonum est, & necessario mouet ad sui amorem: deinde ex parte principij efficientis: & sic inquit, nullam esse necessitatem, quæ præcedat inspirationem ex parte principij, sed quæ solum comitetur inspirationem. In quo cum Henrico ex parte videtur contentio, quia si necessitas aliqua ex parte principij præcederet, voluntas in inspiratione non ageret, sed geretur.

Verum enimvero, ut ea, quæ Scotus docet in sua sententia de libertate actus inspirationis, & quæ in capite impugnanda relinquantur, id quod de necessitate actus spirandi aliter, obiectum est hac ratione. Quænam modum obiectum ipsum ita determinat voluntatem ad inspirandum, ut non possit non spirare, quia est summe bonum, quod ad sui amorem non potest non moueri. Sic etiam ipsa facultas voluntatis, quatenus talis est, ex sua natura virtute per se ita determinatur ad diligendum summum bonum clare rationem, ut non possit non amare; cumque in patre & filio amando spirat, non potest non spirare: ergo necessitas operandi ex parte principij non contrahitur, sed antecedentior & directe ad inspirationem se habet: neque ex hoc sequitur, quod Scotus tangebatur voluntatem videlicet non moueri à se, quoniam hæc necessitas nihil aliud sit, quam ipsa voluntatis: etiam si necessario mouetur, à se ipsa mouebitur.

CAPVT III.

Inpirationem spiritus sancti non tantum necessariam, sed etiam naturalem & non liberam dicendam esse, verior sententia est.

Comunis & verior sententia Scholasticorum est, inspirationem spiritus sancti non tantum necessariam esse necessitate ex parte principij concurrente, sed etiam naturalem, & liberam dicendam esse. Sic docuerunt S. Thomas in 1. 2. ar. 3. cum ait, spiritum sanctum procedere per voluntatem, non ut voluntas, sed ut natura est, & cum eo Caiet. & recentiores in hunc art. Cuius 2. par. 1. comment. Greg. in 1. d. 10. q. 1. art. 2. Caput 1. q. 1. 1. conclus. 5. & in art. 2. in solutionibus argumentorum in 1. d. 10. q. 1. art. 2.